

Hovrätten över Skåne och Blekinge
Rotel 13

HOVRÄTTEN ÖVER
SKÅNE OCH BLEKINGE
Rote 13

INKOM: 2023-04-14
MÅLNR: T 3626-22
AKTBIL: 25

Malmö 2023-04-14

Mål T 3626-22: Kapatens R4 AB ./. Victoriahem AB

Som ombud för Victoriahem får vi härmed – med förbehåll för möjligheten att i enlighet med den av hovrätten fastställda tidsplanen inkomma med yttrande över Kapatens replik samt kostnadsanspråk – slutföra Victoriahems talan i målet. Victoriahem hänvisar även till de rättsutlåtanden som getts in av Victoriahem i målet och förutsätter att hovrätten tagit del av dessa i dess helhet.

Inledande allmän kommentar till Kapatens framställning

1. Victoriahem kan än en gång konstatera att Kapatens i sitt slutförande av talan, aktbilaga 22, vid dess hänvisningar till och förespeglade återgivande av Victoriahems talan i målet i väsentliga delar felaktigt beskriver denna. Därutöver har Kapatens – trots att sådana felaktigheter påpekats av Victoriahem i dess yttrande från den 21 december 2022¹ – i aktbilaga 22 vidhållit även rena faktiska felaktigheter med påståendet att dessa utgör ostridiga omständigheter. Victoriahem ser det inte som meningsfullt att här påpeka och korrigera alla dessa felaktigheter men anmodar hovrätten att beakta detta förhållande vid läsning av Kapatens påståenden och argumentation, särskilt i de delar Kapatens söker påskina att man återger Victoriahems talan. Victoriahem hänvisar för egen till vad bolaget tidigare har anfört i dessa avseenden.

Kapatens talan i korthet

2. Kapatens talan går ut på att f.d. preferensaktieägare i ett avstämningsbolag, som erhållit full betalning för sina preferensaktier i enlighet med bolagsordningen när aktierna blivit inlösta, ändå därutöver har en kvardröjande rätt till avkastning på preferensaktierna. Denna rätt skulle kvarstå trots att de f.d. preferensaktieägarna inte ägde aktierna på respektive avstämningsdag och enligt aktiebolagslagens bestämmelser inte är legitimerade att kräva eller med för bolaget befriande verkan ta emot vinstutdelning. Victoriahem skulle därmed förpliktas utge avkastning på preferensaktierna med mer än vad bolagsordningen föreskriver och till personer som saknar legitimation att kräva eller med befriande verkan ta emot sådan betalning,

¹ Se bland annat punkterna 7-8 i Victoriahems yttrande från den 21 december 2022.

vilket vore felaktigt och skulle stå i direkt strid med aktiebolagslagens bestämmelser.

Kapatens felaktiga problemformulering är ägnad att vilseleda

3. Kapatens har i punkt 1 i aktbilaga 22 gjort gällande att målet är ett fordringsmål. Victoriahem ser det inte som meningsfullt att gå i polemik med Kapatens om vilken etikett Kapatens önskar sätta på målet. Det kan dock konstateras att även om målet skulle betraktas som ett fordringsmål innebär det under alla förhållanden inte att hovrätten kan bortse från tillämpliga legitimationsregler vid sin prövning. I aktuellt fall är dessa legitimationsregler hänförliga till aktiebolagsrätten. Hovrätten kan givetvis inte heller bortse från det förhållandet att de f.d. preferensaktieägarna har erhållit den ersättning som i bolagsordningen föreskrivits vid inlösen av preferensaktierna och som de f.d. preferensaktieägarna har varit berättigade till vid sådan inlösen. Dessa förhållanden går inte att komma ifrån eller runt, oavsett hur mycket kraft Kapatens lägger på att försöka få hovrätten att ändå bortse från dem.
4. Kapatens har vidare – bland annat i punkt 3 i aktbilaga 22 – påstått att den huvudsakliga frågan i målet är om en utdelningsfordran ”kan bortfalla”, ”betalningsskyldighet för fordran upphöra” och om ”aktieägaren kan fråntas sin egendom som i stället övergår till annat rättssubjekt”, för att därefter påstå att tingsrättens korrekta slutsats att Kapatens fordran inte kan göras gällande inte besvarar ”denna för målet centrala fråga”. Kapatens påstående är emellertid i grunden felaktigt och missar vad som faktiskt är den centrala och avgörande frågan i målet, en fråga som tingsrätten även besvarat: Kan Kapatens göra gällande och kräva betalning för den påstådda fordran gentemot Victoriahem? Svaret på denna fråga är nej, något som följer redan av bolagsordning och av aktiebolagslagens bestämmelser. Huruvida det även efter inlösen och utbetalning av föreskriven ersättning till preferensaktieägarna skulle finnas någon kvarlevande fordran som inte kan göras gällande gentemot bolaget eller om fordran helt sonika har upphört kan möjligen ha ett visst akademiskt intresse men saknar betydelse för hovrättens prövning av målet. Har en villkorad fordran bortfallit när det står klart att villkoret inte blir uppfyllt, eller lever den kvar utan möjlighet att någonsin bli ovillkorad och förfallen? Victoriahem menar att det saknar betydelse för prövningen av målet.
5. I motsats till vad Kapatens påstår är det överhuvudtaget inte fråga i målet om att förneka någon aktieägare några rättigheter, att genom inlösen återta någon fordran från någon aktieägare eller att i övrigt beröva någon aktieägare något som rätteligen tillkommer aktieägaren. Det är inte heller fråga om att Victoriahem har förfogat över den beslutade utdelningen, krävt att aktieägarna ska avstå från någon fordran eller återbetala utbetalad utdelning till bolaget. Kapatens påståenden om

motsatsen och utförliga argumentation därom är inte endast missriktad utan leder även lätt tanken fel, vilket man får förmoda har varit Kapatens avsikt. Vad det är fråga om är i stället att preferensaktier har inlösts i enlighet med bolagsordningens inlösenförbehåll, att aktierna därmed har indragits mot föreskrivet vederlag och upphört att existera. De tidigare preferensaktieägarna har därvid lagenligt strukits ur aktieboken och i samband med detta erhållit full ersättning för sina preferensaktier i enlighet med vad som angetts i såväl prospekt som i bolagsordning. Vid tidpunkten för inlösen, aktiernas indragning och aktieägarnas strykning ur aktieboken har det inte funnit några fordringar på beslutad utdelning som varit förfallna till betalning.

6. Kapatens felaktiga problemformulering brister i såväl aktiebolags- som fordringsrättsligt avseende. Kapatens likställande mellan frågeställningarna om en fordran kan göras gällande eller inte och om en fordran existerar eller inte brister även ur det fordringsrättsliga perspektiv som Kapatens försöker anlägga. Kapatens förbiser att någon mycket väl kan vara borgenär utan att vara aktivt legitimerad att kräva betalning för sin fordran. Redan en jämförelse med skuldebrevslagens bestämmelser om löpande skuldebrev påvisar bristerna i Kapatens argumentation. Det löpande skuldebrevet utgör ett presentationspapper vars uppvisande utgör villkor för fordrans utkrävande. För det fall att en borgenär inte kan uppvisa det löpande skuldebrevet innebär det inte att fordran har upphört att existera. Däremot kan borgenären inte kräva betalning från gäldenären. Borgenären saknar nödvändig legitimation att göra fordran gällande. Inte heller kan gäldenären betala med befriande verkan.
7. Om man vill formulera frågan i målet om Kapatens rätt att kräva betalning för den påstådda fordran som en fordringsrättslig fråga, som Kapatens gör, bör den i stället formuleras sålunda: Måste gäldenären, här Victoriahem, betala en villkorad fordran trots att villkoret inte har och aldrig kommer att kunna infrias? När frågan besvaras måste bolagsordningen och aktiebolagsrätten och det faktum att det här handlar om ett avstämningsbolag beaktas. Att svaret är nej blir då uppenbart.
8. Som Victoriahem återkommer till nedan och som tingsrätten korrekt kommit fram till, saknar de f.d. preferensaktieägarna möjlighet att göra gällande någon fordran på utbetalning av ytterligare vinst per de aktuella avstämningsdagarna och under de i målet aktuella omständigheterna utan erhåller den ersättning som följer av bolagsordningen och inlösenbeslutet. De f.d. preferensaktieägarna har även saknat legitimation och följaktligen saknar även Kapatens legitimation och är inte berättigat att eller har möjlighet att göra gällande de påstådda fordringar som Kapatens har förvärvat. Att Kapatens därvidlag presenterar sig som "borgenär" och inte "aktieägare" saknar betydelse.

Det är ostridigt att utdelningsbeslutet har grundlagt vad som kan beskrivas som en villkorad fordran

9. Kapatens har gjort gällande att de f.d. preferensaktieägarna i Victoriahem erhöll en ovillkorad och fullgången fordran mot bolaget redan genom bolagsstämman utdelningsbeslut den 23 april 2019. Även om Victoriahem inte delar Kapatens påstående om rättsverkningarna av bolagsstämman utdelningsbeslut är det ostridigt att en fordran mot bolaget har grundlagts genom utdelningsbeslutet.
10. Som en följd av bolagsstämman utdelningsbeslut behöver bolaget vidta vissa åtgärder, exempelvis reservera ett belopp motsvarande det beslutade utdelningsbeloppet i sina räkenskaper.² Däremot uppstår inte vissa andra rättsverkningar, exempelvis ska en aktieägare i ett avstämningsbolag inte beskattas för utdelning redan när stämmobeslutet fattas. Det motsatta förhållandet gäller i ett kupongbolag.
11. Fordran på utdelning förfaller inte heller till betalning redan genom utdelningsbeslutet utan först på avstämningsdagen, något som även Stefan Lindskog har kommenterat i Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, andra upplagan, s. 96 Bilaga 21³:

*"Eftersom utdelningen förfaller till betalning på avstämningsdagen och det är aktieinnehavet på denna dag som anger vem som är betalningsmottagare följer oförfallen utdelning aktien. Något hinder mot att, om aktien överläts före avstämningsdagen, avtala om att utdelningen skall tillfalla överlåtaren finns dock inte."*⁴

12. En utdelningsfordran i ett avstämningsbolag är således inte "fullgången" eller "fullbordad" redan genom stämmobeslutet på det sätt som Kapatens har påstått. Stefan Lindskog använder sig i de delar av kommentaren som Kapatens hänfört sig till visserligen av en terminologi som skulle kunna ge intrycket av att så skulle vara fallet genom att beskriva vinstutdelningsfordringen som "självständig och fullgången", något som Kapatens tagit fasta på. Stefan Lindskog konstaterar emellertid på samma sida:

*"Utdelningen skall utbetalas till den som på avstämningsdagen innehade aktieägarlegitimation."*⁵

13. Det står alltså klart att inte heller Stefan Lindskog är av uppfattningen att

² Vilket Victoriahem – korrekt och i enlighet med tillämpliga redovisningsregler – också gjorde.

³ Även Kapatens har hänfört sig till dessa sidor i kommentaren men nogsamt undvikit att nämna vad Stefan Lindskog anför i övrigt på s. 96-97 i kommentaren.

⁴ Victoriahems understrykningar.

⁵ Victoriahems understrykningar.

vinstutdelningsfordran är en självständig fordran för en aktieägare redan genom utdelningsbeslutet i den bemärkelsen att senare inträffade omständigheter saknar betydelse för rätten att erhålla utbetalning på avstämningsdagen. Även Stefan Lindskog konstaterar – som framgått – att en sådan rätt är avhängig aktieinnehavet på avstämningsdagen och att oförfallen utdelning följer aktien. Det senare framgår även av 80 § köplagen. I målet är ostridigt att ingen av de f.d. preferensaktieägarna var innehavare av preferensaktier på de i målet aktuella avstämningsdagarna. Dessa var ju då inlösta av Victoriahem. De f.d. preferensaktieägarna saknade således ostridigt aktieägarlegitimation vid de avgörande tidpunkterna.

14. Oavsett vilken terminologi som anläggs kan som framgått en fordran sägas ha grundlagts genom utdelningsbeslutet i ett avstämningsbolag. Beslutet har ostridigt viss rättsverkan. Man kan beskriva det som att en fordran har uppkommit, men varit beroende av att vissa förutsättningar varit uppfyllda eller inte inträffat per förfallodagen. Fordran låter sig då beskrivas som en villkorad fordran.⁶ En underförstådd men uppenbar premiss för att ett beslut om vinstutdelning också ska leda till utbetalning är att den preferensaktie som utdelningen belöper på inte blivit inlöst före avstämningsdagen. Är aktien inlöst på avstämningsdagen – då utdelningen förfaller till betalning – saknar den f.d. aktieägaren rätt att göra gällande någon utdelningsfordran. Sker inlösen anger bolagsordningen vad preferensaktieägaren då har rätt att erhålla.
15. I det aktuella fallet har de beslutade utdelningarna – såvitt är relevant i målet – bland annat förutsatt att preferensaktierna inte inlösts och att respektive aktieägare var införd i aktieboken på respektive avstämningsdag. Eftersom villkoren inte har varit uppfyllda har ingen av de f.d. preferensaktieägarna haft någon ”fullgången” eller ”fullbordad” fordran motsvarande dessa belopp, åtminstone inte en fordran som dessa (eller en förvärvare av fordran) kan kräva betalning för. Det är – som även Stefan Lindskog konstaterat – aktieinnehavet på avstämningsdagen som avgör vem som är betalningsmottagare och det till den som på avstämningsdagen innehar aktieägarlegitimation som utdelning ska och kan betalas till. Återigen, de f.d. preferensaktieägarna hade inte något aktieinnehav på avstämningsdagen och saknade sålunda även aktieägarlegitimation.

⁶ Som påpekats av Victoriahem tidigare i målet avses med ”villkorad” i det här sammanhanget inte något av bolagsstämman uttalat eller obligationsrättsligt villkor utan i lag och bolagsordning uppställda förutsättningar, vilka innebär att en fordran låter sig beskrivas som villkorad i sammanhanget. Victoriahems redovisningsmässiga hantering – i överensstämmelse med tillämpliga regelverk – av den beslutade utdelningen innan inlösen påverkar givetvis inte detta förhållande.

Bolagsordningen innehåller bestämmelser om inlösen och vilken ersättning preferensaktieägare är berättigade till vid inlösen

16. Den för Victoriahem vid tiden för inlösen gällande bolagsordningen innehöll de bestämmelser som gällde för de av bolaget utgivna preferensaktierna, inklusive bestämmelser om utdelning på och inlösen av aktierna.⁷ Villkoren var desamma som Victoriahem hade kommunicerat till marknaden i det prospekt genom vilket investerare erbjudits att teckna preferensaktier år 2013.
17. Regleringen av vad en preferensaktieägare hade rätt att erhålla från bolaget vid inlösen av preferensaktier återfanns som nämnts i § 5.4.3 i bolagsordningen:
- 5.4.3 Innehavare av till inlösen bestämd preferensaktie skall vara skyldig att tre månader efter det att han underrättats om inlösningsbeslutet mottaga lösen för aktien med ett belopp beräknat som summan av ett Basbelopp, som det definieras nedan plus Innestående Belopp enligt punkt 5.2 (innefattande på Innestående Belopp belöpande Uppräkningsbelopp till och med den dag då lösenbeloppet förfaller till betalning). Om inlösenbeslutet fattas senast den 31 december 2018 skall Basbeloppet uppgå till 130 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Om inlösenbeslutet fattas mellan den 1 januari 2019 och den 31 december 2020 skall Basbeloppet uppgå till 120 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Om inlösenbeslutet fattas efter den 31 december 2020 skall Basbeloppet uppgå till 110 procent av teckningskursen till vilken preferensaktien emitterades vid den första emissionen av preferensaktier. Från den dag lösenbeloppet förfaller till betalning upphör all uppräkningsbelopp därå enligt punkt 5.2.3.
18. I denna bestämmelse i bolagsordningen angavs således vad en preferensaktieägare hade rätt att erhålla från bolaget vid inlösen. Victoriahem har betalat och de f.d. preferensaktieägarna erhållit full ersättning i enlighet med inlösenbestämmelsen. Dessa har därigenom erhållit den föreskrivna ersättning som de har varit berättigade till vid inlösen.
19. I bestämmelsen angavs naturligtvis inte vad preferensaktieägaren *inte* erhåller vid inlösen. Om avsikten hade varit att preferensaktieägaren efter inlösen också skulle ha rätt att erhålla tidigare beslutad utdelning för vilken avstämningsdagen inte infallit *borde* det inte bara ha angetts i bolagsordningen, det hade *behövt* anges.
20. Som Victoriahem har redogjort för anges i bolagsordningen vad en preferensaktieägare har rätt att erhålla från bolaget vid inlösen av preferensaktierna. En preferensaktieägare har inte rätt – eller anledning att förvänta sig – att vid inlösen erhålla mer (eller för den delen mindre) än vad som anges i bolagsordningen. Om en preferensaktieägare vid eller efter inlösen skulle ha rätt att exempelvis helt eller

⁷ Tingsrättens aktbilaga 2.

delvis få ut även tidigare beslutad men vid inlösentillfället inte förfallen utdelning för vilken avstämningsdagen inte inträffat hade det behövt anges i bolagsordningen, något som också förekommit i vissa preferensaktieutgivande bolag. Detta har i dessa fall också återspeglats i utformningen av respektive bolagsordning. Inlösenbestämmelserna har då utformats med en uttrycklig föreskrift att preferensaktieägare har rätt att få ut del av tidigare beslutad utdelning för vilken avstämningsdagen inte infallit vid tidpunkten för inlösen, beräknad *pro rata*.

21. Som exemplifiering av sådana inlösenbestämmelser som omnämnts i det föregående har Victoriahem inför tingsrätten nämnt Oscar Properties AB (publ) ("Oscar Properties") och Aros Bostadsutveckling AB (publ) ("Aros Bostadsutveckling").
22. De beslut som fattades av Oscar Properties vid bolagets inlösen av preferensaktier år 2015 respektive av Aros Bostadsutveckling år 2021 har avhandlats inför tingsrätten och behöver inte åter redovisas här. Innehållet i respektive bolagsordning och vilka faktiska beslut som fattades av respektive bolag i samband med dess inlösenprocesser är otvistigt.
23. Oscar Properties vid tidpunkten för inlösen gällande bolagsordning (tingsrättens aktbilaga 163) föreskrev i punkt 7.3:

*"7.3 Lösenbeloppet ("**Lösenbeloppet**") ska vara ett belopp, jämnt fördelat på varje inlöst preferensaktie, enligt följande:*

- 7.3.1 för tiden fram till den första avstämningsdagen för utdelning efter årsstämman 2015, ett belopp om 280 kronor per preferensaktie plus eventuell upplupen del av preferensutdelning, samt därtill eventuellt Innestående Belopp, och*
- 7.3.2 från och med den första avstämningsdagen för utdelning efter årsstämman 2015 och för tiden därefter, ett belopp om 240 kronor per preferensaktie plus eventuell upplupen del av preferensutdelning, samt därtill eventuellt Innestående Belopp.*

*Med "**upplupen del av preferensutdelning**" avses upplupen utdelning för perioden som börjar med (men exklusive) den senaste avstämningsdagen för beräkning av Innestående Belopp till och med (och inkluderande) dagen för utbetalning av Lösenbeloppet. Antalet dagar ska beräknas utifrån det faktiska antalet dagar i förhållande till 180 dagar."*⁸

24. I Oscar Properties vid tidpunkten gällande bolagsordning föreskrevs således att upplupen del av preferensutdelning – som denna definierades i bolagsordningen – skulle utbetalas till preferensaktieägare som en del av ersättningen vid inlösen av

⁸ Victoriahems understrykningar.

aktierna. Någon sådan eller liknande skrivning återfanns inte i Victoriahems bolagsordning. Inte i någon av bolagsordningarna angavs heller vad preferensaktieägarna *inte* skulle erhålla vid inlösen.

25. Aros Bostadsutveckling vid tidpunkten för inlösen gällande bolagsordning (tingsrättens aktbilaga 164) föreskrev i punkt 3, tredje stycket:

”Lösenbeloppet för varje inlöst preferensaktie av serie A ska vara ett belopp beräknat enligt följande:

- I. *Fram till den tredje årsdagen av den första registreringen av emission av preferensaktier av serie A ("**Första A-emissionen**")*, ett belopp motsvarande (i) 115 kronor jämte (ii) eventuell upplupen del av Preferensutdelning jämte (iii) eventuellt Innestående Belopp uppräknat med ett belopp motsvarande den årliga räntan enligt punkten 2 ovan. Lösenbeloppet för varje inlöst preferensaktie ska dock aldrig understiga aktiens kvotvärde.
- II. *Från och med den tredje årsdagen av den Första A-emissionen och för tiden därefter ett belopp motsvarande (i) 100 kronor jämte (ii) eventuell upplupen del av Preferensutdelning jämte (iii) eventuellt Innestående Belopp uppräknat med ett belopp motsvarande den årliga räntan enligt punkten 2 ovan. Lösenbeloppet för varje inlöst preferensaktie av serie A ska dock aldrig understiga aktiens kvotvärde.”*⁹

26. I punkt 3, femte stycket, angavs:

*”Med "**upplupen del av Preferensutdelning**" avses upplupen Preferensutdelning för preferensaktier av serie A och/eller B för perioden som börjar med dagen efter den senaste avstämningsdagen för vinstutdelning på preferensaktier av serie A respektive B till och med dagen för utbetalning av lösenbeloppet. Antalet dagar ska beräknas utifrån det faktiska antalet dagar i förhållande till 90 dagar.”*

27. Även i Aros Bostadsutvecklings bolagsordning föreskrevs således att upplupen del av preferensutdelning – som denna definierades i bolagsordningen – skulle utbetalas till preferensaktieägare som en del av ersättningen vid inlösen av aktierna. Någon sådan eller liknande skrivning återfanns inte i Victoriahems bolagsordning. Inte i någon av bolagsordningarna angavs heller vad preferensaktieägarna *inte* skulle erhålla vid inlösen.
28. Ytterligare exempel på bolag med motsvarande bolagsordningsbestämmelser som Oscar Properties och Aros Bostadsutveckling och som löst in preferensaktier är SAS AB (publ) ("SAS"), tingsrättens aktbilaga 166-169, och Akelius Residential

⁹ Victoriahems understrykningar.

Property AB (publ) ("Akelius"), tingsrättens aktbilaga 170-173. Dessa bestämmelser har haft motsvarande innebörd och var till sin utformning identiska med eller snarlika de i Oscars Properties och Aros Bostadsutvecklings bolagsordningar, det vill säga föreskrifter som angav att vid inlösen skulle upplupen del av tidigare beslutad preferensutdelning utbetalas till aktieägare som del av ersättningen vid inlösen.

29. Oscar Properties, SAS och Akelius har alla vid respektive bolags inlösen av preferensaktier – i överensstämmelse med respektive bolags vid tidpunkterna gällande bolagsordning och gällande rätt – betalat ut upplupen del av preferensutdelning till preferensaktieägarna.¹⁰ Inget av bolagen har dock därutöver betalat ut ytterligare del av tidigare beslutad utdelning för vilken avstämningsdagen inte infallit vid inlösen.
30. Vad som redovisats ovan avseende Oscar Properties, Aros Bostadsutveckling, SAS och Akelius är ostridiga förhållanden.
31. Kapatens har emellertid i punkt 87 i aktbilaga 22 nu gjort gällande att nämnda bolags bolagsordningar skulle föreskrivit att den upplupna delen av preferensutdelningen skulle ackumuleras och utbetalas "vid sidan av" inlösenlikviden för den inlösta aktien. Det stämmer inte. Som framgår av respektive bolagsordningen framgår att upplupen del av preferensutdelningen utgör en del av beräkningen lösenbeloppet och ingår i detta. Det är således inte alls fråga om någon utbetalning "vid sidan av" inlösenlikviden som Kapatens försöker göra gällande utan som en delpost i den ersättning som preferensaktieägarna varit berättigade till vid inlösen.
32. Kapatens har vidare i punkt 88 i aktbilaga 22 nu gjort gällande att de aktuella bolagen "positivt reglerat" upplupen del av preferensutdelning med insikt om att "beslutad men inte utbetald utdelning ska gäldas" och att det är för att undvika detta som saken explicit reglerats i bolagsordningarna. Det kan till att börja med påpekas att Kapatens i tingsrätten (tingsrättens aktbilaga 159, s. 5) bestritt att det alls "är rättsligt möjligt att villkora ett beslut om utdelning i utdelningsbeslutet eller genom bolagsordningen". Kapatens synes nu inte längre vilja kännas vid den inställningen. Kapatens förefaller nu även göra gällande att den kortfattade skrivningen i nämnda bolagsordningar om upplupen utdelning på preferensutdelning utgör ett sådant uttryckligt och tydligt stöd som Kapatens påstår krävs för att – med Kapatens syn- och uttryckssätt – "utsläcka" beslutade utdelningsfordringar. Det kan också ifrågasättas hur Kapatens argumentation i punkt 87-88 i aktbilaga 22 förhåller sig till vad Kapatens påstår i punkt 82 i aktbilaga 22. Kapatens

¹⁰ Som framgår av punkt 39 valde Aros Bostadsutveckling att beröva preferensaktieägarna vad de enligt bolagsordningen var berättigade till vid inlösen.

argumentation i målet är inte sammanhängande och än mindre övertygande.

33. Det är uppenbart att de aktuella bolagsordningarna anger något som tillkommer vid beräkning av lösenbeloppet (och som annars inte hade inkluderats). Inlösenbestämmelserna är lika uppenbart inte konstruerade för att *exkludera* preferensutdelning hänförlig till tiden efter inlösen utan för att *inkludera* preferensutdelning hänförlig till tiden före inlösen (och som annars hade exkluderats). Kapatens argumentation om motsatsen framstår – åter med Kapatens uttryckssätt – som en konstruerad tolkning.

Victoriahems hantering av inlösen av preferensaktier har följt den etablerade hanteringen och synsättet på marknaden

34. Victoriahems inlösen av preferensaktierna och de vid inlösentillfället inte förfallna utdelningsfordringarna har inte utgjort någon udda eller unik företeelse på marknaden. Kapatens har utöver mot Victoriahem framställt anspråk mot åtminstone fyra andra aktiebolag – Ratos AB, Fastighets AB Balder, AB Höggkullen och Tobin Properties AB – som alla, vid varierande tidpunkter och oberoende av varandra, har hanterat inlösen av preferensaktier på samma eller snarlikt sätt. Dessa fem bolags hantering av inlösen har varit i enlighet med såväl aktiebolagslagens bestämmelser som respektive vid relevant tidpunkt gällande bolagsordning. Bolagen, alla fem börsnoterade och därmed avstämningsbolag vid de relevanta tidpunkterna, med olika ägarstrukturer och med olika juridiska rådgivare, hanterade alla under en tidsperiod om närmare fem år inlösen av preferensaktier på samma etablerade och med aktiebolagslagen överensstämmande sätt.
35. I samband med dessa inlösenprocesser var det endast en (1) av ett sammanlagt antal om åtminstone 4 837 preferensaktieägare¹¹ i de berörda bolagen som ifrågasatte hanteringen och väckte talan mot bolaget. Denna aktieägare – i Fastighets AB Balder – krävde betalning av en påstådd utdelningsfordran, en talan som ogillades av Göteborgs tingsrätt redan år 2019, varefter varken hovrätten eller HD fann skäl att meddela den f.d. preferensaktieägaren prövningstillstånd.¹² Denna ensamma aktieägars talan är den enda kända, konkreta invändningen mot den etablerade och allmänt vedertagna hanteringen av inlösen av preferensaktier fram till dess att Kapatens senare kom att rikta krav mot de fem ovan nämnda bolagen. När Kapatens påstår att samtliga kända fall där inlösen av preferensaktier har hanterats på motsvarande vis som i Victoriahem har ifrågasatts är det således

¹¹ Uppgiften om antalet preferensaktieägare är hämtad från Kapatens hemsida, www.kapatens.com.

¹² Göteborgs tingsrätt dom i mål FT 3779-18 meddelad den 10 januari 2019, se tingsrättens aktbilaga 160 samt även tingsrättens aktbilaga 129-130.

Kapatens som har stått för det ifrågasättandet. Detta förhållande är talande.

36. Kapatens har i punkt 93 i aktbilaga 22 hänvisat till tingsrättens aktbilaga 111 och de fyra bolag som redovisades där och som Kapatens menar har hanterat inlösen av preferensaktier på ett korrekt sätt, Oscar Properties, AB Sagax ("Sagax"), Samhällsbyggnadsbolaget i Norden AB ("SBB") och Aros Bostadsutveckling. I punkt 94 i aktbilaga 22 har Kapatens även hänvisat till Fastpartner AB:s ("Fastpartner") inlösen av preferensaktier.
37. I Oscar Properties fall beslutade bolagsstämman om utdelning på preferensaktierna fördelad på två utbetalningar och med två avstämningsdagar. I beslutet angavs att utdelningen för andra halvåret 2015 var villkorad av att preferensaktierna inte löstes in. Denna förutsättning för utbetalning av den beslutade utdelningen var – som framgått i målet – gällande oavsett om den uttryckligen angavs i beslutet eller inte, vilket givetvis inte innebär att det var fel att förutsättningen angavs. Det kan här åter erinras om att Kapatens inför tingsrätten bestritt att det alls "är rättsligt möjligt att villkora ett beslut om utdelning i utdelningsbeslutet eller genom bolagsordningen".¹³ Den inställningen hindrade inte Kapatens att i tingsrättens aktbilaga 111 och nu på nytt i hovrätten hänföra sig till Oscar Properties med påståendet om att Oscar Properties "strukturerade utdelningsbeslutet och inlösenförfarandet i enlighet med gällande fordrings- och associationsrättsliga regler" (tingsrättens aktbilaga 111, s. 1, till vilken Kapatens hänvisat i aktbilaga 22). Kapatens har uppenbarligen svårigheter att förhålla sig konsekvent även i detta avseende. Det kan konstateras att Oscar Properties inte betalade ut mer än upplupen del av preferensutdelningen för andra halvåret i överensstämmelse med inlösenbestämmelsen i dess bolagsordning (se även punkt 23-24).
38. Såvitt avser Sagax och SBB har Kapatens i tingsrättens aktbilaga 111 pekat på att dessa bolag förlagt dagen för inlösen efter den sista avstämningsdagen för tidigare beslutad preferensutdelning. Att så var fallet är ostridigt, det är även ostridigt att preferensaktieägarna därigenom kom att erhålla samtliga utbetalningar av tidigare beslutad utdelning. Att detta blev utfallet är självklart, de var aktieägare och inskrivna i aktieboken som sådana vid samtliga avstämningsdagar för utdelning. Kapatens försöker på grundval av detta förhållande påstå att Sagax och SBB:s placering av inlösen efter den sista avstämningsdagen var föranlett av en påstådd insikt hos Sagax och SBB om att rätten till utdelning inte påverkades av beslutet om inlösen. Argumentationen är haltande. Skälen för Sagax och SBB:s tidsmässiga förläggande av datumen för inlösen är inte kända i målet. Det framstår dock som sannolikt att man från bolagens sida därigenom ville tillse att utdelning på

¹³ Tingsrättens aktbilaga 159, s. 5.

preferensaktierna skulle utbetalas till preferensaktieägarna. Med det av Kapatens anlagda synsätt hade det emellertid inte haft någon betydelse om inlösendag infallit före eller efter avstämningsdagarna för aktieutdelning, det skulle enligt Kapatens inte ha påverkat utbetalningen av utdelning till preferensaktieägarna. Sagax och SBB:s hantering visar tvärtom på att bolagen insåg att det var nödvändigt att förlägga inlösendagen efter sista avstämningsdagen för utdelning, i annat fall hade utdelningarna helt eller delvis inte rättsenligt kunnat utbetalas. Endast om inlösen skedde efter den sista utdelningsavstämningsdagen skulle aktieägarna kunna erhålla hela den tidigare beslutade utdelningen.

39. För Aros Bostadsutvecklings del hanterades de aktuella stämmorna av jurister verksamma vid samma advokatbyrå som Kapatens i detta mål anlidade ombud. Stämmorna inföll i tiden efter att Kapatens väckt talan mot Victoriahem. Det är emellertid noterbart att Aros Bostadsutvecklings inlösenbeslut strukturerades på ett sådant sätt att preferensaktieägarna berövades såväl i bolagets bolagsordning föreskriven upplupna del av preferensutdelningen som på inestående belopp, vilket i sig är anmärkningsvärt.
40. Kapatens har även anfört Fastpartners inlösen av preferensaktier under år 2022. Fastpartners inlösen av preferensaktier är det enda exempel som Kapatens förmått presentera på ett bolag som agerat i linje med Kapatens argumentation i målet, och det så sent som under förra året. Det kan konstateras att Fastpartners hantering av inlösen är felaktig. Om den felaktiga hanteringen beror på att bolaget hade påverkats av den rättsprocess som Kapatens för mot Victoriahem och hotar med mot fyra andra bolag eller bara på en felaktig uppfattning om gällande rättsläge kan man bara spekulera i. Victoriahem konstaterar dock att hanteringen skiljer sig från den som har tillämpats i samtliga andra jämförelsefall. Fastpartners agerande ger följaktligen ett mycket svagt stöd för Kapatens påståenden i målet.

De f.d. preferensaktieägarna har inte kunnat göra eventuella fordringar gällande efter inlösen och strykning ur aktieboken och Kapatens har inte någon bättre rätt än så

41. Som har framgått ovan har de f.d. preferensaktieägarna vid inlösen av preferensaktierna erhållit den i bolagsordningen föreskrivna ersättningen och därigenom den compensation som de har haft rätt till. Någon avkastning eller ersättning därutöver har de f.d. preferensaktierna varken haft anledning att förvänta sig eller varit berättigade till. Någon kvardröjande fordran avseende utdelning som skulle ha utbetalats efter avstämningsdagar som inföll i tiden efter inlösen, om inlösen inte hade skett, finns följaktligen inte heller.
42. De f.d. preferensaktieägarna har under alla förhållanden inte kunnat göra gällande

utbetalning av någon sådan fordran som grundlagts eller uppkommit genom bolagsstämman beslut den 23 april 2019 efter att inlösen av preferensaktierna skett. Frågan om fordringarna (med Kapatens uttryck) genom inlösen utsläckts eller inte baserar sig på Kapatens felsyn att det här är fråga om en påstått ”fullgången” eller ”fullbordad” fordran för vilkens utkrävande de aktiebolagsrättsliga legitimationsreglerna skulle sakna betydelse. Så är inte fallet. En fordran som grundlades eller uppkom genom bolagsstämman utdelningsbeslut kan enligt uttryckliga lagstadganden krävas betald av den, respektive betalas med befriande verkan till den, som på respektive avstämningsdag är upptagen som aktieägare i aktieboken och antecknad i avstämningsregistret. Den som på grund av att inlösen skett inte längre är aktieägare och inte heller är införd som sådan i aktieboken kan inte heller kräva utbetalning av vinstutdelning. Victoriahem kan här peka återigen peka på Stefan Lindskogs i punkt 12 återgivna kommentar:¹⁴

”Utdelningen skall utbetalas till den som på avstämningsdagen innehade aktieägarlegitimation.”¹⁵

43. Kapatens har inte varit och är inte aktieägare i Victoriahem. Kapatens påstådda ställning som borgenär gentemot Victoriahem grundar sig på att Kapatens har förvärvat tvistiga fordringar på utdelning på de inlösta preferensaktierna från de f.d. preferensaktieägarna. Ingen av de sistnämnda var införda i aktieboken på de avstämningsdagar som inföll efter inlösen. Fordringar, även villkorade sådana, kan överlåtas. Vad gäller utdelningsfordringar från avstämningsbolag kan man dock inte före avstämningsdagen åstadkomma en situation där en förvärvare får en rätt mot bolaget. Före avstämningsdagen kan alltså en sådan överlåtelse endast ske med obligationsrättslig verkan mellan överlåtande och förvärvande part. Kapatens har som förvärvare av de påstådda fordringarna inte någon bättre eller annan rätt än överlåtarna av dessa fordringar hade. I den utsträckning de f.d. preferensaktieägarna inte har haft rätt att kräva betalning för de påstådda utdelningsfordringarna saknar även Kapatens sådan rätt. Annorlunda uttryckt, har de f.d. preferensaktieägarna inte varit aktivt legitimerade att kräva utbetalning (eller för den delen varit passivt legitimerade att ta emot utbetalning) saknar även Kapatens som förvärvare av de påstådda fordringarna sådan legitimation.
44. Kapatens har i målet lagt stor kraft vid att argumentera för att det inte föreligger några för målet relevanta skillnader mellan avstämningsbolag och kupongbolag. Det står givetvis Kapatens fritt att hävda att det enligt Kapatens uppfattning inte borde föreligga några relevanta skillnader, men påståendet är inte i

¹⁴ Stefan Lindskog, Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, andra upplagan, s. 96, Bilaga 21.

¹⁵ Victoriahems understrykningar.

överensstämmelse med innehållet i gällande rätt. Skillnaderna mellan hanteringen av utdelningsfordringar och en aktieägars rätt att göra gällande bland annat en fordran på utdelning i ett kupongbolag respektive i ett avstämningsbolag framgår av aktiebolagslagens bestämmelser och är – som även Kapatens konstaterat – föranledda av det kontobaserade system som avstämningsbolag använder för hantering av sina aktier. Aktiebolagslagen uppställer föreskrifter för en aktieägars rätt att kräva och behörighet att ta emot vinstutdelning från ett avstämningsbolag, bestämmelser som inte är desamma för kupongbolag. Detta förhållande går inte att bortse från. Kapatens flitiga hänvisningar till källor från tiden innan avstämningsbolag överhuvudtaget existerade eller påståenden om att det med avseende av praktiska konsekvenser inte föreligger någon skillnad förändrar inte innehållet i idag gällande aktiebolagslag. Även om det hade varit fallet att de praktiska konsekvenserna är likartade förändrar det inte det faktum att olika rättsregler är tillämpliga för avstämnings- respektive kupongbolag.

45. I 4 kap. 37 § ABL föreskrivs att en aktieägare (såvitt avser avstämningsbolag) inte får utöva de rättigheter mot bolaget som aktierna ger förrän denne är införd i aktieboken. Lagrummet innebär att de skyldigheter för bolaget som svarar mot rättigheterna aktualiseras om och när aktieägaren är införd i aktieboken. Bestämmelsen ger den som är införd i aktieboken rätt att gentemot bolaget bland annat kräva utbetalning av aktieutdelning. Införandet i aktieboken är nödvändigt men inte tillräckligt för att någon ska vara berättigad att utöva vissa rättigheter; 4 kap. 37 § ABL förutsätter även ett materiellt berättigande.
46. Kapatens har bland annat i punkt 62 i aktibilaga 22 påstått att 4 kap. 37 § ABL endast utgör en ordningsföreskrift, utan att prestera något stöd för detta påstående. Tvärtom mot vad Kapatens påstår om bestämmelsen är 4 kap. 37 § ABL en central aktiebolagsrättslig bestämmelse och en aktiv legitimationsregel som bland annat uppställer krav avseende vem som är berättigad att kräva utbetalning av aktieutdelning. Om aktieägaren saknar aktiv legitimation kan denne inte utkräva prestation av bolaget. Som Victoriahem berört i sitt tidigare yttrande i hovrätten förenklade tingsrätten de rättsliga förutsättningarna när den i sin dom fann att det är ett ovillkorligt krav att den som vill göra gällande ekonomiska rättigheter – däribland krav på utdelning av vinst – i ett avstämningsbolag är aktieägare och införd i aktieboken.¹⁶ Även andra personer kan vara berättigade att göra gällande eller antas vara behöriga med avseende på sådana ekonomiska rättigheter, något som dock förutsätter att *någon* är införd i aktieboken som aktieägare och till vilken sådant berättigande kan härledas (se vidare punkt 67-68).

¹⁶ Det kan noteras att detta för övrigt är en förenkling som även flera aktiebolagsrättsliga kommentarer gör.

47. Kapatens har även felaktigt påstått att 4 kap. 37 § ABL endast reglerar frågan från vilken tidpunkt aktieägarrättigheterna får börja utövas av en ny aktieägare. Det är ett felaktigt påstående som annars hade kunnat leda till märkliga resultat. Bestämmelsen i 4 kap. 37 § ABL ger uttryck för en allmän princip för under vilka omständigheter en aktieägare kan utöva rättigheter i ett aktiebolag. Regleringen i 4 kap. 37 § ABL anger *under* vilken period någon kan utöva aktieägarrättigheter och reglerar inte endast från vilken tidpunkt som rättigheterna får börja utövas. Bestämmelsen är inte endast tillämplig då någon för första gången blir aktieägare för att därefter kunna bortses från, vilket förefaller vara vad som påstås av Kapatens i målet.

48. I Aktiebolagslagen – en kommentar av Sten Andersson, Svante Johansson och Rolf Skog, anges med avseende på 4 kap. 37 § ABL, Bilaga 22:

”Första stycket ger uttryck för den grundläggande regeln att en aktieägare får utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger först när han eller hon är införd i aktieboken. Regeln gäller för alla aktiebolag och innebär i korthet att den som vill utöva förvaltningsrättigheter eller ekonomiska rättigheter i bolaget dels måste vara rättmätig ägare till aktie i bolaget, dels måste vara införd i aktieboken. (...)

Om bolaget inte ger ut aktiebrev eller andra bevis som kan användas i de nämnda situationerna kommer huvudregeln att bli tillämplig, dvs. införelse i aktieboken krävs för att styrka rätten till utdelning, deltagande i kapitalökning m.m. I avstämningsbolag gäller huvudregeln – införelse i aktieboken är nödvändig – beträffande rätten att delta i emission eller erhålla utdelning, jfr 8 §. (...)”¹⁷

49. Av kommentaren framgår att 4 kap. 37 § ABL ger uttryck för en ”grundläggande regel” som gäller för alla aktiebolag. Kommentaren anger även att den som vill utöva ekonomiska rättigheter i ett aktiebolag måste vara införd i aktieboken. Såvitt avser just avstämningsbolag anger kommentaren specifikt att huvudregeln om införelse i aktieboken är nödvändig beträffande rätten att erhålla utdelning.

50. I Lexinos kommentar till 4 kap. 37 § ABL (Erik Nerep, Per Samuelsson och Johan Adestam, Aktiebolagslag (2005:551), 4 kap 37 §, avsnitt 2, Lexino 2019-07-01 (JUNO)), Bilaga 23, står det:

”Av lagtexten framgår att aktieägare inte kan utöva sina rättigheter gentemot bolaget förrän aktieägaren är införd i aktieboken. Bestämmelsen får uppfattas som

¹⁷ Victoriahems understrykningar. Det kan påpekas att lydelsen av denna del av kommentaren har varit identisk åtminstone sedan år 2017.

uttryck för en princip som gäller för alla aktiebolag och som innebär att den som vill utöva förvaltningsrättigheter eller ekonomiska rättigheter i bolaget måste vara införd i aktieboken. Undantag gäller för kupongbolag som stadgas i 4 kap. 38 §, se prop. 1975:103 s. 326 f. och prop. 1988/89:152 s. 139. Innebörden i denna allmänna princip får särskild betydelse i det speciella fallet att aktieägaren av någon anledning stryks ur aktieboken. I ett sådant fall upphör som utgångspunkt aktieägarens möjligheter att utöva nämnda rättigheter. Man kan emellertid tänka sig att möjligheten att i fråga om olika typer av rättigheter göra undantag; ett sådant undantag framkommer i 7 kap. 50 § andra meningen. Ett annat följer av NJA 2017 s. 981, se särskilt p. 17.”¹⁸

51. Av kommentaren framgår således såväl att bestämmelsen i 4 kap. 37 § ABL är ett uttryck för en princip som gäller för alla aktiebolag (med undantag som gäller för kupongbolag angivna i 4 kap. 38 § ABL) som att bestämmelsen inte endast har betydelse när någon första gången förs in i aktieboken som har påståtts av Kapatens. Tvärtom påpekas i kommentaren att 4 kap. 37 § ABL ”får särskild betydelse” i fall när en aktieägare stryks ur aktieboken.
52. Av kommentaren framgår även det ostridiga förhållandet att det kan förekomma undantag från regeln, med hänvisning till bland annat NJA 2017 s. 981. Detta är emellertid fråga om avgränsade undantag från den allmänna principen om kravet på att vara införd i aktieboken. Sådana undantag är givetvis inte regeln. Rättsfallet rör dessutom en helt annan fråga (om en aktieägare som blivit struken ur aktieboken utan laga grund hade rätt att klandra ett stämmobeslut) och en annan typ av rättighet – en förvaltningsrättighet och inte en ekonomisk rättighet – än den som är aktuell i målet. Båda typer av aktierättigheter omfattas dock av bestämmelsen i 4 kap. 37 § ABL.
53. HD uttalade i punkt 18 i domen, Bilaga 24:

”Behovet av att upprätthålla principen om aktieägarrättigheternas anknytning till införing i aktieboken gör sig emellertid gällande med olika styrka på skilda områden. När det är fråga om aktieägares rätt att delta på bolagsstämma gäller principen undantagslöst. Detta är naturligt med hänsyn till att en annan ordning skulle öka risken för att en bolagsstämma tvingas ta ställning i svårlösta tvister om vem som äger företräda en viss aktie vid stämman. Det är inte lika givet att principen bör gälla generellt ifråga om utövandet av olika slag av minoritetsrättigheter som

¹⁸ Victoriahems understrykningar.

flera personer kan utöva parallellt, såsom är fallet i fråga om rätten att föra talan mot stämmobeslut."¹⁹

54. I sammanhanget bör även uppmärksammas vad HD uttalade dessförinnan i punkt 17 i domen:

*"Huvudregeln får emellertid likväl anses vara att den talerätt som en aktieägare förvärvar i och med införingen i aktiebok faller i och med att han eller hon stryks i aktieboken (se prop. 1975:103 s. 412, där det uttalas att aktieägare för att få föra talan måste vara legitimerad som sådan när talan väcks och så länge han för talan). Det sammanhänger med att 4 kap. 37 § aktiebolagslagen ger uttryck för en mera allmän princip om att en aktieägare kan utöva sina förvaltningsrättigheter i bolaget bara om aktieägaren är införd i aktieboken."*²⁰

55. HD hade uppenbarligen inte rätten att kräva eller ta emot utdelning i åtanke när domstolen diskuterade undantag från bestämmelsen i 4 kap. 37 § ABL. Att från domen dra slutsatsen att 4 kap. 37 § ABL inte skulle vara tillämplig på rätten att ta emot utdelning låter sig inte göras. HD:s uttalande i punkt 17 om att en aktieägare endast kan utöva sina rättigheter – oaktat att det i det konkreta fallet rör sig om förvaltningsrättigheter och inte ekonomiska rättigheter – *"bara om aktieägaren är införd i aktieboken"* utvisar emellertid det uppenbart felaktiga i Kapatens påstående om 4 kap. 37 § ABL endast reglerar *från* när en aktieägare kan utöva sina aktierättigheter.
56. Kapatens har i punkt 67 i aktbilaga 22 påstått att NJA 2017 s. 981 skulle utgöra ett stöd för att svensk rätt skulle inta en "pragmatisk inställning till formaliaföreskrifter och registrering i aktiebok". Detta påstående står uppenbarligen i bjärt kontrast till och finner inte något stöd i de ledande aktiebolagslagskommentarerna, i övrig doktrin eller i Högsta domstolens konstateranden i domen. Kapatens har i stället hänvisat till de rättsutlåtanden från Daniel Stattin respektive Ola Åhman som getts in av Kapatens i målet. Daniel Stattins anförda stöd för denna påstått upplevda pragmatism inom svensk aktiebolagsrätt är ett antal rättsfall från tidsperioden mellan 1879 och 1921, det vill säga från en tidsperiod som ligger mellan 100 och 150 år tillbaka i tiden och från en tid då avstämningsbolag inte existerade. Ola Åhman har inte presterat något stöd för sitt påstående överhuvudtaget.
57. Anderssons, Johanssons och Skogs respektive Nereps, Samuelssons och Adestams ovan nämnda kommentarer är i sig återspeglingar av

¹⁹ Victoriahems understrykning.

²⁰ Victoriahems understrykningar.

specialmotiveringen till 4 kap. 37 § ABL i prop. 2004/2005:85, s. 566, Bilaga 25:

*"Första stycket ger uttryck för den grundläggande regeln att en aktieägare får utöva de rättigheter gentemot bolaget som aktierna ger först när han eller hon är införd i aktieboken. Regeln gäller för alla aktiebolag och innebär i korthet att den som vill utöva förvaltningsrättigheter eller ekonomiska rättigheter i bolaget dels måste vara rättmätig ägare till aktie i bolaget, dels måste vara införd i aktieboken."*²¹

58. Specialmotiveringen till 4 kap. 37 § ABL kan kontrasteras mot specialmotiveringen till 4 kap. 38 § ABL, Bilaga 24, en bestämmelse som endast gäller för kupongbolag (och således inte för avstämningsbolag) och som uppställer ett antal för kupongbolag specifika undantag från bestämmelsen i 4 kap. 37 § ABL:

"Sett i bolagets perspektiv innebär bestämmelsen att bolaget när det exempelvis löser in en aktie enligt ett förbehåll i bolagsordningen kan betala det av stämman beslutade lösenbeloppet till den som företer ett aktiebrev och legitimerar sig enligt 5 kap. 9 §. Sett i innehavarens perspektiv innebär bestämmelsen att han eller hon har rätt att kräva betalning mot uppvisande av brevet och den nödvändiga legitimationen.

*Det krävs alltså inte att innehavaren är införd i aktieboken för att han eller hon skall få utöva de rättigheter som anges i bestämmelsen."*²²

59. I specialmotiveringen har lagstiftaren således särskilt betonat undantaget – som aldrig kan bli tillämpligt för avstämningsbolag – från den grundläggande regeln som annars gäller för aktiebolag.
60. Även Lagrådet konstaterade i sitt yttrande till prop. 2004/2005:85 att 4 kap. 37 § ABL uppställer ett krav på att en aktieägare som vill utöva aktierättigheter mot bolaget – utöver materiellt berättigande – är införd i aktieboken (prop. 2004/2005:85, s 1401, Bilaga 26):

*"I 37 § anges något som utöver materiell rätt (äganderätt, panträtt etc.) krävs för att få göra rätten gällande. Vissa rättigheter får aldrig utövas utan att aktieägaren är införd i aktieboken (varvid åtkomstkontroll utförs). Eftersom bestämmelsen i första stycket är negativt formulerad, räcker det inte att vara införd i aktieboken utan den som vill utöva rättigheten skall också ha vederbörlig materiell rätt."*²³

²¹ Victoriahems understrykningar.

²² Victoriahems understrykning.

²³ Victoriahems understrykningar.

61. Det kan mot ovan redovisade bakgrund konstateras att 4 kap. 37 § ABL utgör en grundläggande princip inom aktiebolagsrätten och att bestämmelsen innebär att den som vill utöva rättigheter – såväl förvaltningsrättigheter som ekonomiska rättigheter – måste vara införd i aktieboken när sådana rättigheter utövas.
62. I 4 kap. 39 § ABL återfinns en presumptionsregel som anger vem som kan antas vara behörig att ta emot aktieutdelning i avstämningsbolag.²⁴ Denna presumtion utgör en passiv legitimationsregel innebärande att någon antas vara behörig att ta emot bland annat utdelning från bolaget. Grunden för den passiva legitimationen i 4 kap. 39 § ABL utgörs av införande i aktieboken och anteckning i avstämningsregistret. I avstämningsbolag är det följaktligen i realiteten en nödvändig förutsättning att aktieägaren på avstämningsdagen är införd i aktieboken för att aktieägaren ska vara passivt legitimerad att ta emot aktieutdelning.
63. 4 kap. 39 § ABL står i samband med bestämmelsen i 4 kap. 41 § första meningen ABL. Den senare bestämmelsen innebär att ett bolag med befriande verkan kan utbetala vinstutdelning till den som är passivt legitimerad enligt 4 kap. 39 § ABL, det vill säga är upptagen i aktieboken och registrerad i avstämningsregistret per avstämningsdagen. 4 kap. 41 § ABL modifierar innebörden av bestämmelserna i 4 kap. 38-40 §§ ABL men tillskapar inte i sig några förpliktelser eller rättigheter. Att ett bolag enligt 4 kap. 41 § andra meningen ABL inte i ond tro kan betala med befriande verkan innebär givetvis inte att bestämmelsen förpliktar bolaget att prestera till någon annan som *inte* är berättigad att kräva utbetalning enligt de förutsättningar som ställs upp i 4 kap. 37 § ABL.²⁵
64. Även Stefan Lindskog har konstaterat att mot en fordran på vinstutdelning kan det utdelande bolaget göra samma aktiebolagsrättsliga invändningar som det kunnat göra mot den aktieägare som överlätit anspråket, se Aktiebolagslagen, 12:e och 13:e kap. Kapitalskydd och likvidation, andra upplagan, s. 97, Bilaga 21:
- ”Fordring på vinstutdelning kan överlätas utan att aktierätten överläts samtidigt (beträffande avstående, se 4.5.2 ovan). Bolaget kan mot en förvärvare göra samma aktiebolagsrättsliga invändningar som mot den aktieägare som överlätit anspråket.”*²⁶
65. I sammanhanget kan även återigen erinras om Stefan Lindskogs konstaterande på sidan 96 i samma kommentar om att utdelningen skall utbetalas till den som ”på

²⁴ Motsvarande bestämmelse – med annat innehåll – för kupongbolag återfinns som nämnts i 4 kap. 38 § ABL.

²⁵ Eller för den delen ger någon annan passiv legitimation enligt 4 kap. 39 § ABL eftersom den presumptionen i denna situation har fallit p.g.a. ond tro.

²⁶ Victoriahems understrykning.

avstämningsdagen innehade aktieägarlegitimation” (se punkt 11-13 och punkt 42 ovan). Kapatens påstående om att en beslutad utdelningsfordran endast är underkastad fordringsrättsliga regler och att aktiebolagsrättsliga bestämmelser och invändningar grundande på dessa inte äger tillämpning på den påstådda fordran är uppenbarligen oförenligt Stefan Lindskogs kommentarer. Tvärtom ger även Stefan Lindskog tydligt uttryck för den motsatta uppfattningen.

66. Kapatens har även bland annat hänvisat till Skatterättsnämndens uttalande i RÅ 2006 ref 45 till stöd för sina påståenden. Victoriahem konstaterar att Skatterättsnämndens uttalanden – i ett ärende om ett skatterättsligt förhandsbesked som dessutom överklagades till Regeringsrätten – saknar relevant prejudikatvärde och hänvisar i övrigt till vad som tidigare anförts i detta avseende.²⁷
67. Kapatens har vidare gjort gällande att bestämmelserna i lagen (1998:1479) om värdepapperscentraler och kontoföring av finansiella instrument (”LKF”) skulle ge stöd åt Kapatens påståenden. Som tidigare påpekats av Victoriahem i målet²⁸ föreskriver 4 kap. 40 § ABL att den som är antecknad i ett avstämningsregister enligt 4 kap. 18 § p 6-8 LKF *istället för aktieägaren* ska antas vara behörig att utöva de rättigheter som avses i 4 kap. 39 § ABL. I 4 kap. 18 § p 8 LKF föreskrivs att på ett avstämningskonto ska antecknas uppgifter om den som på grund av pantsättning, uppdrag eller villkor i testamente eller gåvobrev har rätt att *i stället för den i aktieboken införde aktieägaren* bland annat lyfta utdelning.
68. Som framgått ovan förutsätter bestämmelsen att någon annan – d.v.s. *aktieägaren* – är införd i aktieboken för att den som är antecknad enligt 4 kap. 18 § p 8 LKF ska ha någon rätt att göra gällande i dennes ställe. Den som är antecknad som berättigad har således inte någon självständig rätt, dennes rätt är beroende av aktieägarens rätt. Den aktieägare som den antecknade träder i stället för måste vara antecknad i aktieboken. Är aktieägaren inte längre antecknad i aktieboken kan 4 kap. 18 § p 8 LKF inte heller tillämpas. 4 kap. 18 § p 8 LKF är vidare en föreskrift i en registerföringslag som anger vad som ska antecknas på ett avstämningskonto. Bestämmelsen är inte i sig berättigande för den som antecknas.

Victoriahem har agerat i överensstämmelse med de aktiebolagsrättsliga generalklausulerna

69. Victoriahems hantering av inlösen av preferensaktierna har varit i överensstämmelse med aktiebolagslagens och bolagsordningens bestämmelser. Inget bolagsorgan har agerat på ett sätt som innebär otillbörlig fördel åt någon aktieägare eller

²⁷ Se punkt 25 i Victoriahems yttrande den 21 december 2022.

²⁸ Se punkt 26-28 i Victoriahems yttrande den 21 december 2022.

otillbörlig nackdel för Victoriahem eller någon annan aktieägare. De f.d. preferensaktierna erhöll vid inlösen av preferensaktierna i bolagsordningen föreskriven ersättning och erhöll därigenom den ersättning de har varit berättigade till. Erläggande av betalning till de f.d. preferensaktieägarna därutöver hade inneburit att dessa erhållit ersättning utöver vad de är berättigade till enligt bolagsordningen. Detta hade varit lagstridigt och inneburit att preferensaktieägarna otillbörligen behandlats mer fördelaktigt än vad aktiebolagslagen och bolagsordningen föreskrev, till nackdel för bolaget och övriga aktieägare. Detta hade varit i strid med bland annat de aktiebolagsrättsliga generalklausulerna.

70. Även för det fall att bolagsstämman beslut skulle ha stått i strid med den aktiebolagsrättsliga generalklausulen i 7 kap. 47 § ABL – vilket inte är fallet – skulle det inte innebära en kvarstående rätt till utdelning på de inlösta preferensaktierna för de f.d. preferensaktieägarna. Ett bolagsstämmobeslut som strider mot 7 kap. 47 § ABL kan efter klandertalan ogiltigförklaras och skadeståndsanspråk kan aktualiseras. Bolagsstämman beslut har emellertid inte klandrats av någon aktieägare, inte heller har något skadeståndsanspråk framställts av de f.d. preferensaktieägarna.

Kapatens insinuanta påståenden om Gula Bibliotekets aktiebolagskommentar

71. Victoriahem noterar att Kapatens ägnar betydande utrymme åt och med anmärkningsvärd frenesi fortsatt framställer konspiratoriskt lagda insinuationer avseende justitierådet Sten Anderssons, adjungerade professorn Rolf Skogs och docenten Svante Johanssons ändring under våren 2021 av kommentaren Aktiebolagslagen – en kommentar. Som Kapatens illa förtäckta angrepp på kommentarsförfattarna får förstås skulle ändringen ha föranletts av att en av dessa – Svante Johansson – anlitats för att i ett rättsutlåtande uttala sig om innehållet i gällande rätt.
72. Victoriahem har mot bakgrund av Kapatens ihärdiga insinuationer kontaktat Rolf Skog för att närmare efterhöra omständigheterna runt ändringen. Rolf Skog har per e-mail kortfattat redogjort för bakgrunden till ändringen och hur denna kom till stånd, Bilaga 27. Rolf Skogs redogörelse anför pläderingsvis och Victoriahem ser sig inte föranlett att närmare kommentera denna. Det kan dock konstateras att ändringar i kommentaren förutsätter att alla tre författare är eniga. Även om Kapatens världsbild synes öppna upp för att ifrågasätta Svante Johanssons integritet med anledning av det av denne lämnade rättsutlåtandet framstår det som än mer långsökt och anmärkningsvärt att insinuera att ytterligare två av Sveriges främsta aktiebolagsrättsliga experter – varav en är ett justitieråd och en adjungerad professor, tillika bland annat direktör för Aktiemarknadsnämnden – skulle vara villiga

att av andra skäl än sakliga ändra den ledande aktiebolagsrättsliga kommentaren av hänsyn till den tredje medförfattarens begränsade uppdrag med bäring på denna tvist. En ordning där juridiska författare tvärtom skulle vara skyldiga att låta ett verk fortsätta innehålla en felaktighet, för att inte försvåra för en part i en rättegång att försöka få gehör för en felaktig ståndpunkt, framstår för övrigt inte som välbetänkt.

73. Som konstaterats ovan är inte heller den uppfattning som framförts av Stefan Lindskog avseende de aktuella frågorna den som Kapatens försökt påskina. Tvärtom ger Stefan Lindsjogs kommentarer stöd åt de övriga doktrinuttalanden som Victoriahem har anfört.
74. I sammanhanget bör också påpekas att Victoriahem – till skillnad från Kapatens i aktbilaga 22 framförda och där upprepade påståenden om motsatsen – inte har gjort gällande att lagkommentaren till 20 kap. 20 § ABL ska läsas motsatsvis. Att den inte ska läsas motsatsvis framgår även av Rolf Skogs redogörelse. Vad Victoriahem däremot har gjort gällande – och vidhåller – är att kommentaren inte ger stöd åt Kapatens påståenden. Victoriahem grundar inte sin talan på lagkommentaren till 20 kap. 20 § ABL – varken före eller efter den gjorda ändringen – som Kapatens felaktigt försöker påskina. Victoriahem grundar sin talan på aktiebolagslagens bestämmelser. Det är tvärtom Kapatens som i betydande utsträckning sökt förlita sig på kommentaren i dess tidigare lydelse till stöd för sin ogrundade talan och som reagerat med betydande indignation när kommentaren förtydligats i ett för Kapatens oönskat avseende.

Avslutande synpunkter

75. Kapatens har vidare påstått att tingsrättens rättstillämpning leder till rättsosäkerhet och främmande resultat. Påståendet är givetvis helt ogrundat och Kapatens blundar för det förhållandet att tingsrätten har upprätthållit inte endast aktiebolagslagens bestämmelser och deras ändamål samt Victoriahems vid den relevanta tiden gällande bolagsordning, utan även dömt i linje med den allmänt vedertagna uppfattningen och den faktiska tillämpningen i det praktiska rättslivet. Här förtjänar att erinras om att fram till dess att Kapatens började aktivt söka upp f.d. preferensaktieägare med förespeglningar om en möjlig, helt riskfri avkastning långt efter att preferensaktierna hade lösts in förekom inte – med ett ensamt undantag där talan ogillades av tingsrätten och som inte meddelades prövningstillstånd av vare sig hovrätten eller Högsta domstolen – något ifrågasättande av den vedertagna hanteringen vid inlösen av preferensaktier. Någon förväntan hos preferensaktieägarna att erhålla utdelning på preferensaktierna även efter inlösen av preferensaktierna har överhuvudtaget inte funnits, och således inte heller någon förlitan på att sådan

utbetalning skulle ske.

76. En dom i linje med Kapatens kreativa argumentation hade däremot ställt den etablerade uppfattningen och tillämpningen på ända med vittgående konsekvenser som skulle påverka ekonomiska förhållanden många år tillbaka i tiden. Annorlunda uttryckt, ett bifall till Kapatens talan skulle leda till just sådan rättsosäkerhet och främmande resultat som Kapatens lyfter fram som något öönskat.
77. Hovrätten ska lämna Kapatens talan utan bifall och fastställa tingsrättens domslut.

Malmö som ovan,



Filip Funk
Advokat



Per Österlind
Advokat